

Raport

**privind evaluarea calității finanțelor publice locale ale 50 de APL
incluse în proiectul “Îmbunătățirea controlului financiar al
autorităților publice locale în Republica Moldova”**

- 2016 -

Autor: *Angela* SECRIERU,
prof. univ., dr. hab.

Chișinău, 2018

CUPRINS

Acronime.....	3
Sumar executiv.....	4
1. Cadrul legal în domeniul finanțelor publice locale	5
2. Tendințe generale în evoluția finanțelor publice locale în Republica Moldova.....	8
3. Evaluarea sustenabilității financiare ale APL din Republica Moldova.....	16
Probleme identificate și recomandări.....	22
Anexe.....	24

ACRONIME

APC	Administrație publică centrală
APL	Administrația publică locală
APL I	Administrația publică locală de nivelul întâi (sate, comune, orașe)
APL II	Administrația publică locală de nivelul doi (raioane, m. Chișinău, Bălți)
BPN	Bugetul Public Național
BS	Bugetul de Stat
BUAT	Bugetul unității administrativ-teritoriale
CEAL	Carta europeană a autonomiei locale
CF	Codul fiscal
CBTM	Cadrul bugetar pe termen mediu
FEB	Fondul de echilibrare a BUAT
FMI	Fondul Monetar Internațional
FPL	Finanțele publice locale
GFS	Statisticile Financiare Guvernamentale
LFPL	Legea privind finanțele publice locale
MFPL	Managementul finanțelor publice locale
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PIB	Produsul intern brut
SND	Strategia Națională de descentralizare
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UTA	Unitate teritorială-autonomă
TDG	Transferurile cu destinație generală
TDS	Transferuri cu destinație specială

SUMAR EXECUTIV

Raportul de față evaluează capacitățile APL în domeniul finanțelor publice locale în localitățile beneficiare de asistență INECO în cadrul proiectului "Îmbunătățirea controlului financiar al autorităților publice locale în Republica Moldova".

În calitate de bază informațională a servit informația obținută de la Ministerul Finanțelor privind bugetele UAT agregate la nivel național și bugetele localităților (50 la număr) incluse în proiectul INECO.

Următoarele concluzii au reieșit din analiza capacităților APL în domeniul finanțelor publice locale:

- în contextul reformei managementului finanțelor publice, începând cu anul 2016 BPN, inclusiv BUAT, se elaborează în baza Clasificației bugetare noi (actualizate) și în cadrul noului sistem informațional de management financiar (SIMF);
- administrațiile publice locale din Republica Moldova dispun de puține surse de venituri în comparație cu guvernele locale din țările cu sisteme democratice și financiare dezvoltate;
- mărimea BUAT este critic insuficientă pentru asigurarea dezvoltării durabile a colectivităților locale, în 2016 unui locuitor din Republica Moldova revenindu-i din bugetele locale în mediu 3394 lei;
- cunosc creșteri în expresie absolută și relativă sursele de venituri care sunt asociate cu centralizarea financiară. Pondere cea mai mare în totalul veniturilor BUAT (87,7%) a fost deținută în 2016 de sursele de venituri care provin din BS - transferurile și defalcările de la impozitele de stat. În consecință, pe segmentul temporal 2009-2016, perioada 2014-2016 se caracterizează prin cel mai scăzut grad de descentralizare financiară înregistrat la nivelul UAT din Republica Moldova;
- impozitele și taxele locale au înregistrat în 2016 valori neimportante (6,31%) în contextul provocărilor derivate din necesitatea dezvoltării economice locale și implementării SND. Pasivitatea și eforturile insuficiente depuse de autoritățile APL de a crește contribuția veniturilor proprii la formarea veniturilor bugetare, mediul politic, economic, social și demografic nefavorabil, explică în mare parte acest regres;
- bugetele UAT dispun de un potențial financiar insuficient, economiile locale confruntându-se cu incapacitatea de a genera venituri proprii în volumul necesar;
- din evaluările efectuate, urmează că veniturile bugetelor locale cunosc evoluții fluctuante pronunțate. Aceste evoluții sunt consecința politicilor fiscale promovate la nivelul Ministerului Finanțelor, dar și a capacităților limitate existente la nivel local în domeniul planificării bugetare și colectării veniturilor proprii;
- bugetele locale trebuie să fie stabile și sustenabile financiar. Dintre sursele de finanțare la care recurg APL pentru a-și acoperi cheltuielile, cele mai instabile sunt donațiile și granturile. În cazul în care, acestea dețin ponderi însemnate în totalul veniturilor bugetului local, un asemenea buget comportă riscuri ridicate legate de sustenabilitatea financiară;
- cheltuielile totale ale bugetelor locale sunt formate în proporție de 78,54% din cheltuielile propriu-zise și din activele nefinanciare (21,46%);
- deși relațiile inter-bugetare au fost reformate (2014-2015), totuși aspectele legate de favorizarea financiară a APL după criteriul politic sunt puternic pronunțate;
- lipsa indicatorilor statistici de măsurare a diferitelor aspecte ale economiei locale creează dificultăți în evaluarea impactului bugetelor locale asupra acesteia;
- reieșind din problemele și provocările cu care se confruntă APL din Republica Moldova în domeniul finanțelor publice locale, se impune dezvoltarea și aplicarea tehnicilor și instrumentelor de management financiar la nivelul autorităților APL;
- în țările în care există prea multe entități subnaționale (sau prea mici pentru a fi viabile), problemele legate de alocarea competențelor și surselor lor de finanțare nu pot fi abordate în mod rațional în absența unor forme de reorganizare teritorială, prin care guvernele subnaționale să fie raționalizate, iar rolul lor - reorientat.

1. CADRUL LEGAL ÎN DOMENIUL FINANTELOR PUBLICE LOCALE

Carta europeană a autonomiei locale este primul tratat internațional cu caracter obligatoriu, care garantează drepturile comunităților locale și autorităților lor alese. Prin urmare, ea este un instrument juridic unic pentru a apăra autonomia și independența comunităților teritoriale în Europa și constituie baza pentru dezvoltarea de mai departe a democrației la nivel local. Carta este primul tratat care stabilește principiul transferului de competențe către comunitățile locale, însoțit, în același timp, de un transfer proporțional de resurse financiare. Acest principiu, cunoscut sub numele de *principiul subsidiarității*, permite descentralizarea puterii către nivelul cel mai apropiat de cetățean. Prin principiile de bază pe care le conține, Carta urmărește să asigure compatibilitatea diverselor structuri ale comunităților locale din cadrul statelor membre ale Consiliului European. Republica Moldova a semnat Carta europeană a autonomiei locale în 1996, intrarea în vigoare fiind planificată pentru 1998.

♦ **Articolul 9 al Cărții europene a autonomiei locale** conține principii și reguli de finanțare a autorităților APL pentru ca acestea să fie cu adevărat autonome din punct de vedere financiar:

- autoritățile APL au dreptul la resurse proprii, suficiente, de care pot dispune în mod liber în exercitarea atribuțiilor lor;
- resursele financiare ale autorităților APL trebuie să fie proporționale cu competențele prevăzute de constituție sau de lege;
- cel puțin o parte dintre resursele financiare ale autorităților APL trebuie să provină din taxele și impozitele locale, al căror nivel acestea au competența să îl stabilească în limitele legale;
- sistemele de prelevare pe care se bazează resursele de care dispun autoritățile APL trebuie să fie de natură suficient de diversificată și evolutivă pentru a le permite să urmeze, pe cât posibil, evoluția reală a costurilor exercitării competențelor acestora;
- protejarea UAT cu o situație mai grea din punct de vedere financiar necesită instituirea de proceduri de egalizare financiară sau de măsuri echivalente, destinate să corecteze efectele repartii inegale a resurselor potențiale de finanțare, precum și a sarcinilor fiscale care le incumbă. Asemenea proceduri sau măsuri nu trebuie să restrângă libertatea de opțiune a autorităților administrației publice locale în sfera lor de competență;
- autoritățile APL trebuie să fie consultate, de o manieră adecvată, asupra modalităților de repartizare a resurselor redistribuite care le revin;
- subvențiile alocate UAT trebuie, pe cât posibil, să nu fie destinate finanțării unor proiecte specifice. Alocarea de subvenții nu trebuie să aducă atingere libertății fundamentale a politicilor autorităților APL în domeniul lor de competență;
- În scopul finanțării cheltuielilor lor de investiții, autoritățile APL trebuie să aibă acces, în conformitate cu legea, la piața națională a capitalurilor.

În Republica Moldova, finanțele publice locale sunt reglementate de strategiile și legile indicate și prezentate rezumat în continuare:

- ♦ **Strategia națională de descentralizare.** SND reprezintă principalul document de politici în domeniul APL, care determină mecanismele naționale în domeniul descentralizării și asigurării unei autonomii locale autentice pentru autoritățile APL. SND stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu (3–5 ani) în vederea implementării priorității de descentralizare a puterii și asigurării autonomiei locale, în corespundere cu principiile CEAL. Conceptul și obiectivele politicii de descentralizare sunt conforme cu experiența țărilor europene, corespund aspirației de integrare europeană și acordurilor bilaterale Republica Moldova - Uniunea Europeană.

- ♦ **Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale**, nr. 181 din 25.07.2014. Legea determină cadrul juridic general în domeniul finanțelor publice, în special: a) stabilește principiile și regulile bugetar-fiscale; b) determină componentele bugetului public național și reglementează relațiile inter-bugetare; c) reglementează calendarul bugetar și procedurile generale privind procesul bugetar; d) delimitează competențele și responsabilitățile în domeniul finanțelor publice. Dispozițiile legii se aplică la elaborarea, aprobarea, executarea, raportarea și controlul bugetelor și fondurilor componente ale bugetului public național, precum și la asigurarea monitoring-ului financiar al activității autorităților/instituțiilor publice la autogestiune, a întreprinderilor de stat/municipale și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public.

- ♦ **Legea privind finanțele publice locale**, nr. 397-XV din 16.10.2003. Legea formulează garanțiile autonomiei financiare, stabilește veniturile și cheltuielile BUAT, reglementează repartizarea veniturilor între BUAT, stabilește modalitatea de calcul a transferurilor, definește împrumuturile pe care le poate contracta o APL, reglementează modalitatea de echilibrare a BUAT și constituirea fondurilor de rezervă ale autorităților APL, reglementează elaborarea, aprobarea și execuția BUAT, drepturile și responsabilitățile executorilor de buget, inspectarea și controlul financiar, fondurile speciale ale unităților administrativ-teritoriale.

- ♦ **Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2013-2020.** Scopul Strategiei este de a oferi o sinteză a reformelor în curs de desfășurare, prin consolidarea într-un singur document a acțiunilor de politici și strategii în desfășurare pe mai multe componente cheie ale managementului finanțelor publice. Strategia prezintă starea actuală și rezumă obiectivele pe termen scurt și lung legate de conformarea managementului finanțelor publice la standardele și practicile UE și cele internaționale. Obiectivul general al Strategiei este de a asigura alocarea eficientă și eficace a resurselor financiare publice spre activități care să contribuie la creșterea economiei și dezvoltarea Republicii Moldova și să mențină gestiunea eficientă a fondurilor publice în toate domeniile și sectoarele administrației publice.

În contextul reformei managementului finanțelor publice, începând cu anul 2016 bugetul public național, inclusiv BUAT, se elaborează în baza **Clasificației bugetare noi** (actualizate), aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.190 din 31 decembrie 2014 și în cadrul **noului sistem informațional de management financiar** (SIMF).

Clasificația bugetară este formată din următoarele elemente: clasificația organizațională, clasificația funcțională, clasificația programelor, clasificația economică și clasificația surselor.

SIMF are ca scop integrarea setului de instrumente de gestiune financiară, în scopul îmbunătățirii eficienței și transparenței procesului de management financiar, precum și a controlului cheltuielilor publice. Acesta, prin platforma WEB, urmărește să asigure funcționalitatea procesului de planificare bugetară pe nivele de bugete, utilizatorii cărora vor fi autoritățile /instituțiile bugetare din cadrul UAT de ambele nivele, direcțiile finanțe ale UAT, precum și Ministerul Finanțelor.

Analiza realizată în cadrul prezentului raport urmează logica și structura clasificății economice. În acest context, menționăm că clasificăția economică actualizată și cu implementare din 2016, este elaborată în conformitate cu standardele Statisticii Finanțelor Guvernamentale (GFS) 2001 formulate de Fondul Monetar Internațional.

Clasificația economică conține șase tipuri:

- 100000 Venituri
- 200000 Cheltuieli
- 300000 Active nefinanciare
- 400000 Active financiare
- 500000 Datorii
- 900000 Modificarea soldului de mijloace bănești.

2. TENDINȚE GENERALE ÎN EVOLUȚIA FINANȚELOR PUBLICE LOCALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Noțiuni cheie și aspecte metodologice asociate clasificăției bugetare noi (actualizate). Parametrii de bază care caracterizează dimensiunea și structura finanțelor publice locale și care sunt puse la baza elaborării bugetului local (clasificația economică) sunt: veniturile, cheltuielile, activele nefinanciare, activele financiare, datoriile și modificarea soldului de mijloace bănești (tabelul 1).

Tabelul 1. Variabilele economice și financiare ale bugetului local

Denumirea	Cod Eco	Suma, mii lei
Venituri	100000	
Cheltuieli	200000	
Active nefinanciare	300000	
Active financiare	400000	
Datorii	500000	
Modificarea soldului de mijloace bănești	900000	

Conform clasificăției economice, **veniturile (100000)**, în sens economic, semnifică majorarea valorii nete a activelor, ca rezultat al operațiunilor de încasare a impozitelor, taxelor și altor încasări în bugetele componente ale bugetului public național.

Clasificația veniturilor bugetelor prezintă gruparea resurselor de venituri ale tuturor nivelelor de bugete din sistemului bugetar al Republicii Moldova și se bazează pe acte legislative și normative, care determină modul de formare a veniturilor.

Veniturile sunt clasificate în următoarele **categorii**¹:

110000 Impozite și taxe

120000 Contribuții și prime de asigurări obligatorii

130000 Granturi primite

140000 Alte venituri

190000 Transferuri primite în cadrul bugetului public național.

Cheltuielile (200000) reprezintă micșorarea valorii nete a activelor în rezultatul operațiunilor aferente plăților de dobânzi la datorii, plății în forma retribuirii muncii angajaților, prestării serviciilor publice, plăți în formă de subsidii, transferuri între bugete, etc. Operațiunile generatoare de cheltuieli derivă din funcțiile autorităților publice de a presta servicii pe bază necomercială (educație, protecție a mediului, cultură etc.) sau de a redistribui veniturile prin intermediul transferurilor.

Cheltuielile sunt clasificate în următoarele **categorii**:

210000 Cheltuieli de personal

220000 Bunuri și servicii

240000 Dobânzi

250000 Subsidii

260000 Granturi acordate

¹ alăturat sunt indicate codurile din clasificăția economică.

- 270000 Prestații sociale
- 280000 Alte cheltuieli
- 290000 Transferuri acordate în cadrul BPN.

Activele nefinanciare (300000) reprezintă activele, care nu pot servi creanță față de alți agenți economici, și respectiv nu fac parte a activelor financiare. Activele nefinanciare ca și activele financiare servesc mijloc de acumulare. Majoritatea activelor nefinanciare aduc beneficii sau de la utilizarea lor în producerea mărfurilor și serviciilor sau în formă de venit din proprietate. Activele nefinanciare care nu aparțin instituțiilor bugetare și nu sunt controlate de acestea nu se includ la această categorie. Ele se reflectă în evidența contabilă la conturile extra-bilanțiere respective.

Activele nefinanciare sunt clasificate în următoarele **categorii**:

- 310000 Mijloace fixe
- 320000 Rezerve de stat
- 330000 Stocuri de materiale circulante
- 340000 Producție în curs de execuție, produse și producția finită, animale tinere la îngrășat
- 350000 Mărfuri
- 360000 Valori
- 370000 Active neproductive.

Activele financiare (400000) reprezintă creanță financiară care dă dreptul unei instituții bugetare - proprietar al activului (creditor), să primească una sau mai multe plăți de la altă instituție bugetară sau agent economic (debitor) conform condițiilor și prevederilor stipulate în contractul încheiat între ambele părți. Creanța financiară reprezintă un activ, care asigură creditorului primirea beneficiului economic, în calitate de mijloc de acumulare. Creditorul poate să primească beneficii adiționale sub formă de dobândă sau alte plăți de venituri din proprietate.

Activele financiare sunt clasificate în următoarele **categorii**:

- 410000 Creanțe interne
- 420000 Creanțe externe
- 430000 Mijloace bănești.

Datoriile (500000) reprezintă angajamente ale bugetelor de toate nivelurile sau a unor instituțiilor bugetare față de alte instituții.

Datoriile sunt clasificate în următoarele **categorii**:

- 510000 Datorii interne
- 520000 Datorii externe.

Modificarea soldului de mijloace bănești se utilizează la echilibrarea bugetului și presupune următoarele **categorii**:

- 910000 Sold de mijloace bănești la începutul perioadei
- 920000 Corectarea soldului de mijloace bănești
- 930000 Sold de mijloace bănești la sfârșitul perioadei.

În baza acestor categorii bugetare pot fi calculați următorii indicatori de bază utili pentru analiza bugetelor locale:

- Veniturile (100000) împreună cu activele financiare și datoriile formează resursele bugetului local:

Resursele BUAT = veniturile (100000) + activele financiare (400000) + datoriile (500000)

- Diferența între veniturile și cheltuielile totale reprezintă soldul bugetar. Soldul bugetar se stabilește în funcție de necesitățile și posibilitățile de finanțare a bugetului public național, cu respectarea principiilor bugetare și a regulilor politicii bugetar-fiscale, prevăzute de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale.

Cheltuielile totale sunt obținute prin însumarea cheltuielilor propriu-zise și a activelor nefinanciare:

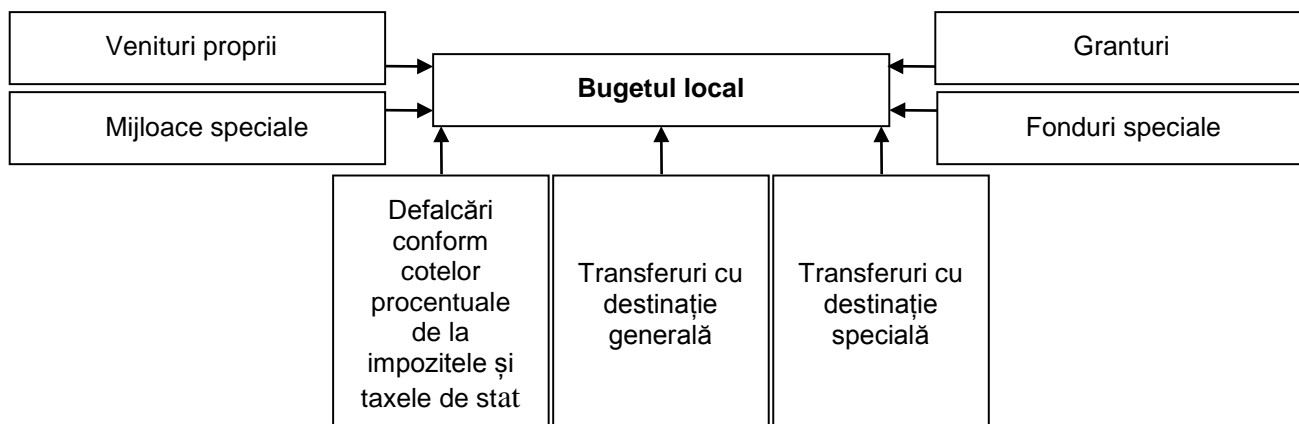
Soldul bugetar = veniturile (100000) – [cheltuielile (200000) + activele nefinanciare (300000)].

Soldul bugetar poate fi pozitiv sau negativ. Soldul pozitiv reflectă excedent bugetar, iar cel negativ – deficit bugetar.

- Activele financiare însumate cu datoriile și modificarea soldului de mijloace bănești reprezintă sursele de finanțare a soldului bugetar.

Sursele de finanțare a soldului bugetar = activele financiare (400000) + datoriile (500000) + modificarea soldului de mijloace bănești (900000).

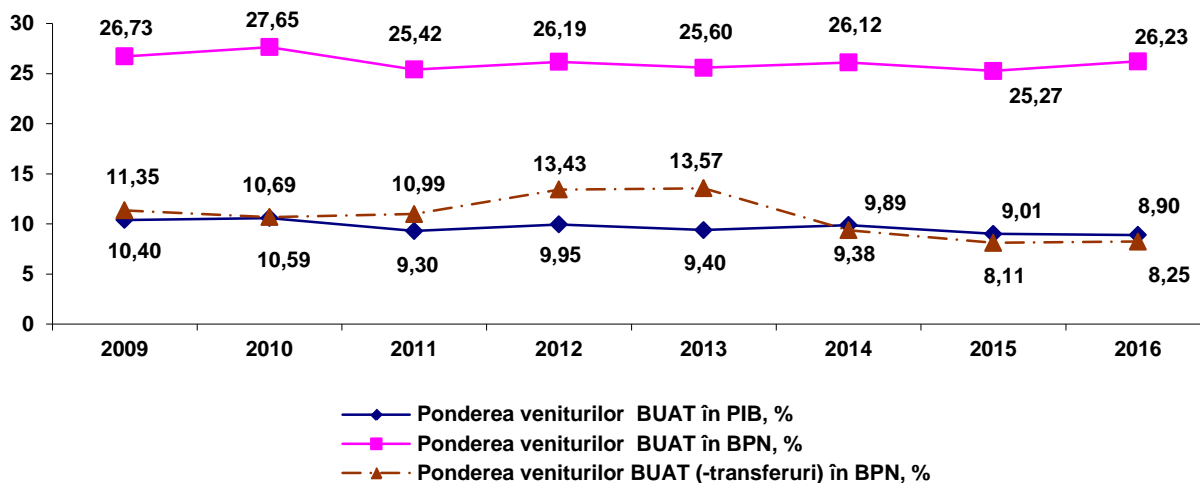
Evaluarea generală a dimensiunii și structurii bugetelor locale agregate la nivel național. În Republica Moldova, conform LFPL, veniturile BUAT se formează din sursele reprezentate în figura 1.

Figura 1. Sursele de formare a veniturilor BUAT

Dimensiunea relativă a veniturilor bugetelor locale poate fi analizată cu ajutorul fig. 2. Astfel, ponderea veniturilor bugetelor locale în PIB demonstrează o evoluție relativ stabilă în perioada 2009-2016, deși nivelul acestui indicator înregistrat în 2011-2016 este sub cel înregistrat în 2009-2010. Aceiași evoluție cunoaște și indicatorul ponderea veniturilor BUAT în BPN.

Ponderea veniturilor bugetelor locale fără transferuri în BPN după o creștere în perioada 2012-2013 s-a redus considerabil în 2014-2016, ajungând în 2015-2016 la 8%, motivul fiind creșterea rolului transferurilor în finanțarea publică locală în urma implementării reformei sistemului de relații inter-bugetare începând cu 2014.

Figura 2. Dimensiunea relativă a veniturilor bugetelor UAT, %.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Concluzia principală care reiese din analiza acestor trei indicatori este că pe segmentul temporal 2009-2016, perioada 2014-2016 se caracterizează prin cel mai scăzut grad de descentralizare financiară înregistrat la nivelul UAT din Republica Moldova.

Tabelul 2 concretizează această analiză prin prezentarea și cuantificarea principalelor surse de venituri care au alimentat bugetele locale (agregate la nivel național, ca parte componentă a BPN) în anul 2016².

Tabelul 2. Veniturile BUAT, 2016, mii lei

Denumirea	Cod	Aprobat	Precizat	Executat
Venituri, total	1	11 337 216,8	12 131 393,9	12 053 006,6
Impozite și taxe	11	2 831 651,2	2 896 655,9	3 105 514,5
Impozite pe venit	111	1 662 592,6	1 706 731,2	1 880 747,8
Impozite pe proprietate	113	354 907,2	358 516,3	365 561,1
Impozite și taxe pe mărfuri și servicii	114	814 151,4	831 408,4	859 205,6
Granturi primite	13	103 688,5	106 522,1	96 520,1
Granturi primite de la guvernele altor state	131	101 048,5	82 891,8	78 143,0
Granturi primite de la organizațiile internaționale	132	2 640,0	23 630,3	18 377,0
Alte venituri	14	508 789,4	663 583,2	587 298,3
Venituri din proprietate	141	91 745,9	101 545,9	104 591,2
Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor	142	343 660,3	358 506,0	350 549,1
Amenzi și sancțiuni	143	51 027,9	25 600,7	11 002,7
Donații voluntare	144	11 319,8	163 499,3	95 314,6
Alte venituri și venituri neidentificate	145	11 035,5	14 431,3	25 840,6
Transferuri primite în cadrul BPN	19	7 893 087,7	8 464 632,7	8 263 673,8
Transferuri primite între BS și bugetele locale	191	7 893 087,7	8 464 632,7	8 263 673,8

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

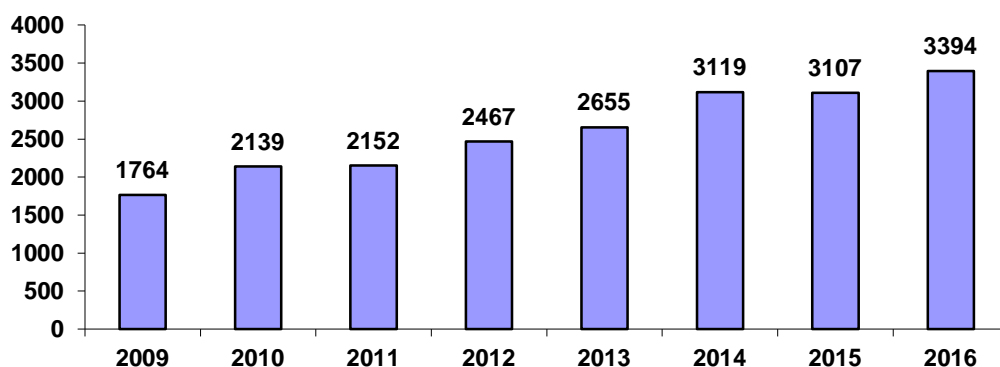
După cum reiese din tabelul 2, ponderea cea mai mare în totalul veniturilor BUAT este deținută de sursele de venituri care provin din bugetul de stat (87,7%): transferuri și defalcări de la impozitele de stat. Transferurile primite de la bugetul de stat reprezintă 68,56%, defalcările de la impozitele de stat – 19,14% din veniturile bugetelor locale.

În același timp, impozitele și taxele locale înregistrează valori neimportante (6,31%) în contextul provocărilor derivate din necesitatea dezvoltării economice locale și implementării SND. În 2016 taxele locale au adus o contribuție de 3,28%, iar impozitele pe proprietate – 3,03% la formarea veniturilor publice locale. În același timp, impozitul pe bunurile imobiliare, cu condiția că este eficient administrat de APL, este impozitul care are potențialul să determine stabilitatea și previzibilitatea bugetelor locale.

Este neînsemnat și rolul granturilor primite de la guvernele altor state și de la organizațiile internaționale (0,8%).

Categoria "Alte venituri" a înregistrat în 2016 o cotă parte de 4,87% din veniturile BUAT. Menționăm că fondurile și mijloacele speciale, în calitatea lor de surse bugetare, sunt incluse conform clasificății noi în această categorie. La formarea "altor venituri" au contribuit veniturile din vânzarea mărfurilor și serviciilor (350,5 mil. lei), veniturile din proprietate (104,6 mil. lei) și donațiile voluntare (95 mil. lei). Capitolul "venituri din proprietate" include veniturile primite de către instituțiile publice de la acordarea proprietății lor financiare și/sau a activelor nefinanciare spre administrare altor unități comerciale sau necomerciale. Aceste venituri sunt în formă de dobânzi, dividende, plată pentru chirie/arendă.

² pentru a asigura comparabilitatea informației legată de trecerea din 2016 la noua clasificăție bugetară, analizele efectuate în continuare, în mare parte, nu vor lua în considerație perioada de până la 2016.

Figura 3. Veniturile bugetelor UAT pe locuitor, lei.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Mărimea bugetelor UAT este critic insuficientă pentru asigurarea dezvoltării durabile a colectivităților locale, în 2016 unui locuitor din Republica Moldova revenindu-i din bugetele locale în mediu 3394 lei (fig. 3).

Tabelul 3. Cheltuielile totale ale BUAT, 2016, mii lei

Denumirea	Cod	Aprobat	Precizat pe an	Executat anul curent
Cheltuieli totale	2+3	11 389 244,3	12 797 690,4	11 314 678,8
Cheltuieli propriu-zise	2	9 623 292,1	9 668 990,2	8 886 188,2
Active nefinanciare	3	1 765 952,2	3 128 700,2	2 428 490,6

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Cheltuielile totale reprezintă însumarea cheltuielilor propriu-zise și activelor financiare (fig. 3).

Cheltuielile totale ale bugetelor locale sunt formate în proporție de 78,54% din cheltuielile propriu-zise și din activele nefinanciare (21,46%).

Tabelul 4 prezintă informația despre cheltuielile totale ale bugetelor locale, conform clasificăției funcționale.

Tabelul 4. Cheltuielile totale ale BUAT, 2016, mii lei

Indicator	Aprobat	Precizat	Executat
Cheltuieli și active nefinanciare	11 389,2	12 798,8	11 314,7
Servicii de stat cu destinație generală	1 238,1	1 339,8	1 148,7
Apărare națională	9,7	10,1	8,9
Ordine publică și securitate națională	21,6	13,4	10,9
Servicii în domeniul economiei	808,0	919,8	842,3
Protecția mediului	11,7	69,4	30,6
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	744,5	1 349,8	1 006,0
Ocrotirea sănătății	84,3	104,6	77,2
Cultură, sport, tineret, culte și odihnă	735,0	839,0	701,7
Învățământ	6 795,4	7 175,1	6 572,9
Protecție socială	940,9	977,8	915,5

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

În structura cheltuielilor totale grupate în baza clasificăției funcționale, ponderea cea mai mare este deținută de cheltuielile pentru învățământ (58,09%), urmate de cheltuielile cu serviciile de stat cu destinație generală (10,15%), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale (8,89%), protecție socială (8,09%), servicii în domeniul economiei (7,44%), cultură, sport, tineret, culte și odihnă (6,20%).

Tabelul 5. Cheltuielile și activele financiare ale BUAT, 2016, mii lei

Denumirea	Cod	Aprobat	Precizat pe an	Executat anul curent
Cheltuieli totale		11 389 244,3	12 797 690,4	11 314 678,8
Cheltuieli propriu-zise	2	9 623 292,1	9 668 990,2	8 886 188,2
Cheltuieli de personal	21	6 139 857,8	6 013 086,5	5 802 290,0
Bunuri și servicii	22	2 455 342,3	2 518 572,2	2 055 857,0
Dobânzi	24	67 661,5	69 908,3	64 601,1
Subsidii	25	358 664,0	407 688,5	375 639,0
Granturi acordate	26		15 284,0	7 055,6
Prestații sociale	27	437 292,6	505 246,4	471 708,9
Alte cheltuieli	28	127 946,3	126 418,4	97 901,9
Transferuri acordate în cadrul BPN	29	36 527,7	12 785,8	11 134,7
Active nefinanciare	3	1 765 952,2	3 128 700,2	2 428 490,6
Mijloace fixe	31	986 592,2	2 274 636,6	1 580 007,3
Stocuri de materiale circulante	33	976 628,9	1 120 509,5	961 593,0
Mărfuri	35	438,1	182,2	47,2
Valori	36		13,1	13,1
Active neproductive	37	-197 707,0	-266 641,2	-113 170,1

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Tabelul 5 indică că valoarea cheltuielilor propriu-zise este determinată, în primul rând, de cheltuielile de personal (65,3% din cheltuielile totale), cheltuielile cu bunuri și servicii (23,1%), urmate de cheltuielile legate de acordarea prestațiilor sociale (5,3%) și a subsidiilor (4,2%). Menționăm că în 2016 au fost acordate 331 mil. lei sub forma subsidiilor pentru întreprinderile de stat și municipale (88% din totalul subsidiilor acordate).

Valoarea activelor nefinanciare (2428 mil. lei în 2016) este determinată în proporție de 65% de categoria "Mijloace fixe", reparațiile capitale fiind articolul cu cea mai mare contribuție (48%) la formarea valorii acestei categorii.

Din tabelul 6 reiese că bugetele locale agregate la nivel național au încheiat anul 2016 cu un excedent bugetar de 738 mil. lei. În același timp, nivelul aprobat și cel precizat al soldului bugetar este negativ (deficit bugetar). Conform planificării bugetare, cheltuielile și activele nefinanciare erau așteptate să depășească mărimea veniturilor. Această evoluție a fost compromisă, în special, de neexecutarea în proporția planificată (nivelul aprobat și cel precizat) a cheltuielilor și valorii activelor nefinanciare. Cele mai pronunțate rămăneri în urmă față de nivelul precizat au fost înregistrate în cazul cheltuielilor și activelor financiare ce țin de domeniul protecției mediului (44,1% din nivelul precizat), ocrotirii sănătății (73,8%), gospodăriei de locuințe și gospodăriei serviciilor comunale (74,5%), ordinii publice și securității naționale (81,3%), culturii, sportului, tineretului, cultelor și odihnei (83,6%).

Tabelul 6. Soldul bugetar și sursele de finanțare, 2016, mii lei

Denumirea	Cod	Aprobat	Precizat pe an	Executat anul curent
I. Venituri	1	11 337 216,8	12 131 393,9	12 053 006,6
II. Cheltuieli și active nefinanciare	2+3	11 389 244,3	12 797 690,4	11 314 678,8
V. Sold bugetar		-52 027,5	-666 296,5	738 327,8
VI. Sursele de finanțare		52 027,5	666 296,5	-738 327,8
VII. Active financiare	4	21 485,3	30 676,9	25 822,4
VIII. Datorii	5	44 684,2	53 416,9	-341 687,3
IX. Modificarea soldului de mijloace bănești	90	-14 142,0	582 202,8	-422 462,9
Sold de mijloace bănești la începutul perioadei	91	64 071,1	658 382,4	692 532,2
Corectarea soldului de mijloace bănești	92			-2 762,4
Sold de mijloace bănești la sfârșitul perioadei	93	-78 213,1	-76 179,6	-1 112 232,8

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Soldul bugetar pozitiv a fost folosit pentru rambursarea și acoperirea sumelor aferente categoriei "Datorii" în mărime de 342 mil. lei: în special, pentru rambursarea împrumuturilor contractate de la instituțiile financiare în sumă de 466 mii. lei, împrumuturilor externe contractate de la organizațiile financiare internaționale în sumă de 47 mil. lei, împrumuturilor recreditate între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II în sumă de 34 mil. lei

Pornind de la soldul de mijloace bănești la începutul anului 2016 (692,5 mil. lei) și considerând evoluțiile pe parcursul anului legate de încasarea veniturilor (12053 mil. lei), efectuarea cheltuielilor și acoperirea valorii activelor nefinanciare (11314,7 mil. lei), creșterea valorii activelor financiare (25,8 mil. lei), rambursarea datoriilor (341,7 mil. lei) și corectarea soldului de mijloace bănești (-2,8 mil. lei), soldul de mijloace bănești la sfârșitul anului 2016 a constituit 1112,2 mil. lei.

3. EVALUAREA CALITĂȚII GESTIUNII VENITURILOR PUBLICE LOCALE LA NIVELUL APL DIN REPUBLICA MOLDOVA

Veniturile bugetelor UAT incluse în studiul de față au evoluat în perioada 2014-2016 după cum este reprezentat în fig. 1A. Astfel, au înregistrat creșteri de venituri în doi ani consecutivi (față de anul precedent) bugetele ale 22 de UAT (din 49). Dintre acestea, cele mai pronunțate creșteri în 2016 comparativ cu 2015 au fost înregistrate la nivelul bugetelor c. Sângera, Talmaza, Trușeni, Corjeuți, or.Cricova.

În același timp, veniturile bugetelor locale ale 14 UAT s-au redus în 2016 comparativ cu 2015. Cele mai nefavorabile evoluții le-au avut, în acest sens, or. Nisporeni, Durlăști, c. Costești, or. Orhei, Otaci.

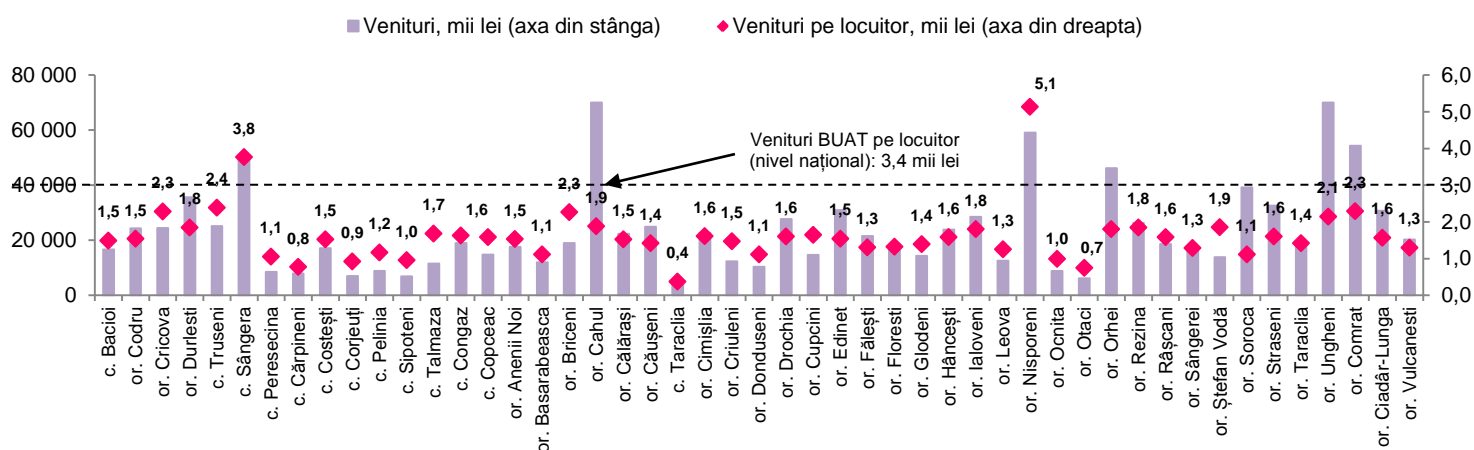

Figura 4. Veniturile totale ale bugetelor UAT și veniturile bugetare la 1 locuitor, 2016, mii lei.

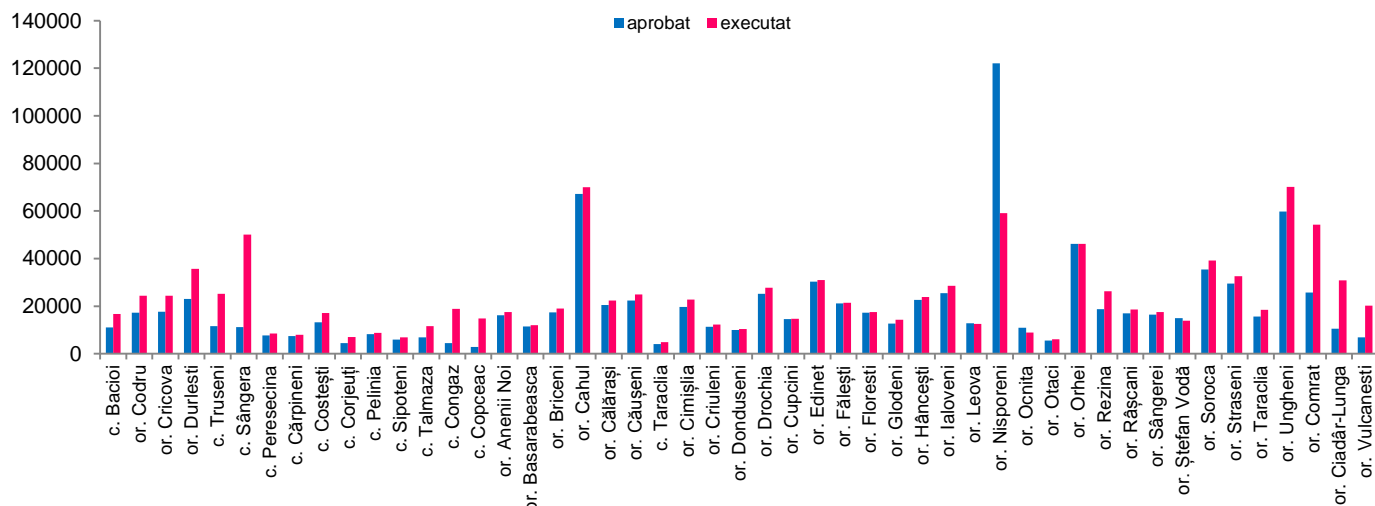
Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

După cum urmează din fig. 4, cele mai mari venituri le-au acumulat în 2016 bugetele or. Cahul (70 mil. lei), Ungheni (70 mil. lei), Nisporeni (59 mil. lei) și or. Comrat (54 mil. lei).

Doar în cazul or. Nisporeni și c. Sângera veniturile bugetare totale pe locuitor (5,1 mii lei și, respectiv, 3,8 mii lei) au depășit în 2016 media pe țară (3,4 mii lei), celelalte localități fiind cu mult sub această valoare.

Din evaluările efectuate, urmează că veniturile bugetelor locale cunosc evoluții fluctuante pronunțate. Aceste evoluții sunt consecința politicilor fiscale promovate la nivelul Ministerului Finanțelor, dar și a capacităților limitate existente la nivel local în domeniul planificării bugetare și colectării veniturilor proprii. La elaborarea bugetului local se aplică tehnici simpliste de prognozare a veniturilor și cheltuielilor. Totodată, estimarea parametrilor bugetari nu consideră necesitățile reale ale localităților și nu se ajustează la evoluția inflației și alți parametri macroeconomici. În acest sens, fig. 5 demonstrează existența unor diferențe însemnate între nivelul aprobat și cel executat al veniturilor bugetelor locale. Cele mai mari decalaje sunt observate în cazul bugetului or. Nisporeni, c. Sângera, or. Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, or. Durlăști, c. Trușeni, etc.

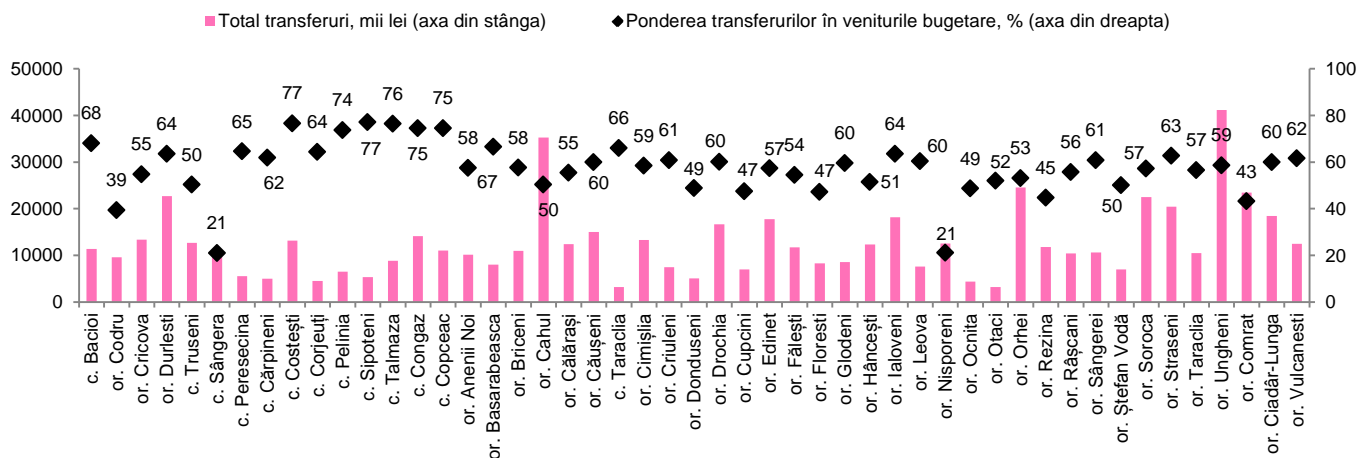

Figura 5. Veniturile bugetelor UAT: nivelul aprobat vrs. executat, 2016, mii lei.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

În structura veniturilor bugetelor locale, ponderea cea mai mare este deținută de transferuri. În 2016, la nivel național, ponderea transferurilor în veniturile bugetare locale a fost de 68,56%. Dintre localitățile analizate, acest nivel a fost depășit considerabil de c. Sipoteni și Costești (ponderea transferurilor fiind de 77% în totalul veniturilor bugetare), c. Talmaza (76%), c. Congaz și Copceac (75%). Sub nivelul național s-au poziționat în cel mai pronunțat mod or. Nisporeni, c. Sângeră (12%) și or. Codru (39%).

Figura 6. Transferurile bugetare în totalul veniturilor BUAT, 2016, mii lei și în %.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

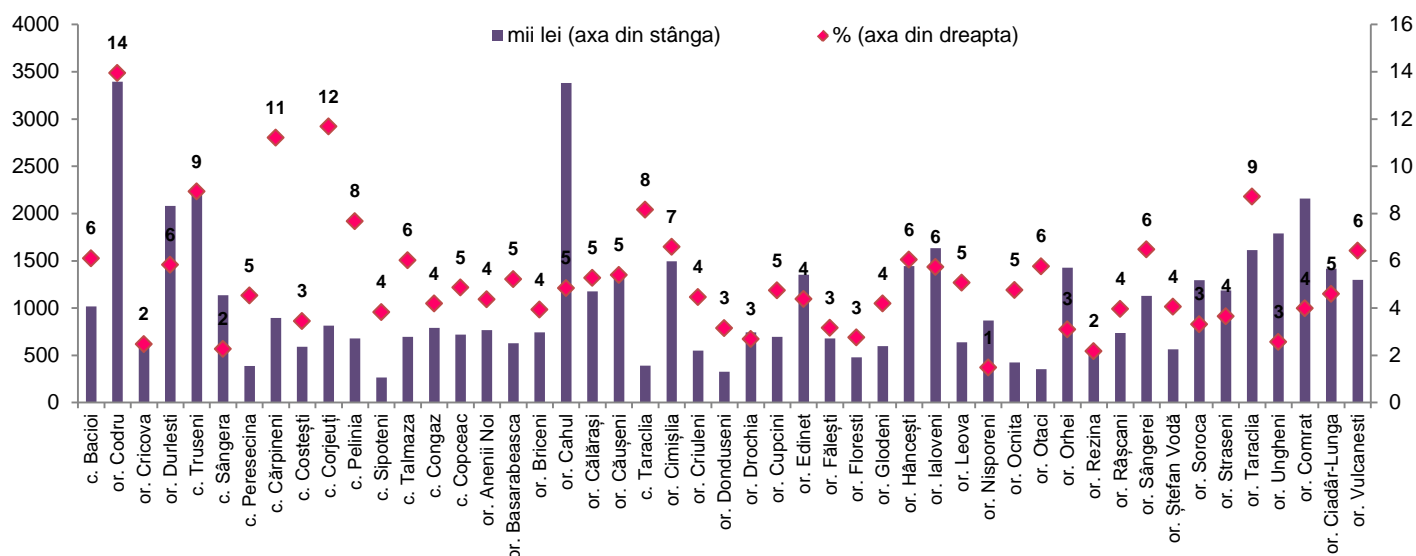
O altă sursă importantă de venituri sunt defalcările de la impozitele de stat. Fig. 2A din anexe reprezintă mărimea absolută a încasărilor din defalcările de la impozitele de stat și ponderea acestora în totalul veniturilor bugetare. Astfel, cele mai mari încasări din această sursă de venituri au fost înregistrate în cazul or. Comrat (12,9 mil. lei), Cahul (10 mil. lei), Codru (8,9 mil. lei) și Orhei (7,4 mil. lei). Importanța defalcărilor de la impozitele de stat la formarea veniturilor bugetelor locale a fost mai pronunțată în cazul or. Codru (37%), Cricova și Cupcini (câte 28%), Otaci (26%).

Transferurile și defalcările de la impozitele de stat reprezintă surse, mărimea și configurația cărora indică la gradul de centralizare financiară exercitat de APC asupra APL. În acest sens, se remarcă localitățile

cu cel mai ridicat grad de centralizare financiară la nivelul APL: c. Congaz (încasările din transferuri și defalcări din impozitele de stat au fost de 87% din veniturile bugetelor locale), Costești (86%), or. Durlești, c. Pelinia, Sipoteni, Taraclia (câte 85%).

Un management financiar eficient cere de la APL să asigure stabilitatea surselor de venituri bugetare, iar această sarcină poate fi atinsă, în primul rând, dezvoltând sursele de venituri proprii. Fără existența unor surse relativ stabile de venituri proprii, structura părții de venituri a bugetului local nu poate fi considerată sustenabilă din punct de vedere financiar.

Dintre sursele de venituri proprii care alimentează bugetele locale impozitul pe bunurile imobiliare este considerat ca fiind sursa cu cel mai pronunțat potențial financiar și de stabilitate.

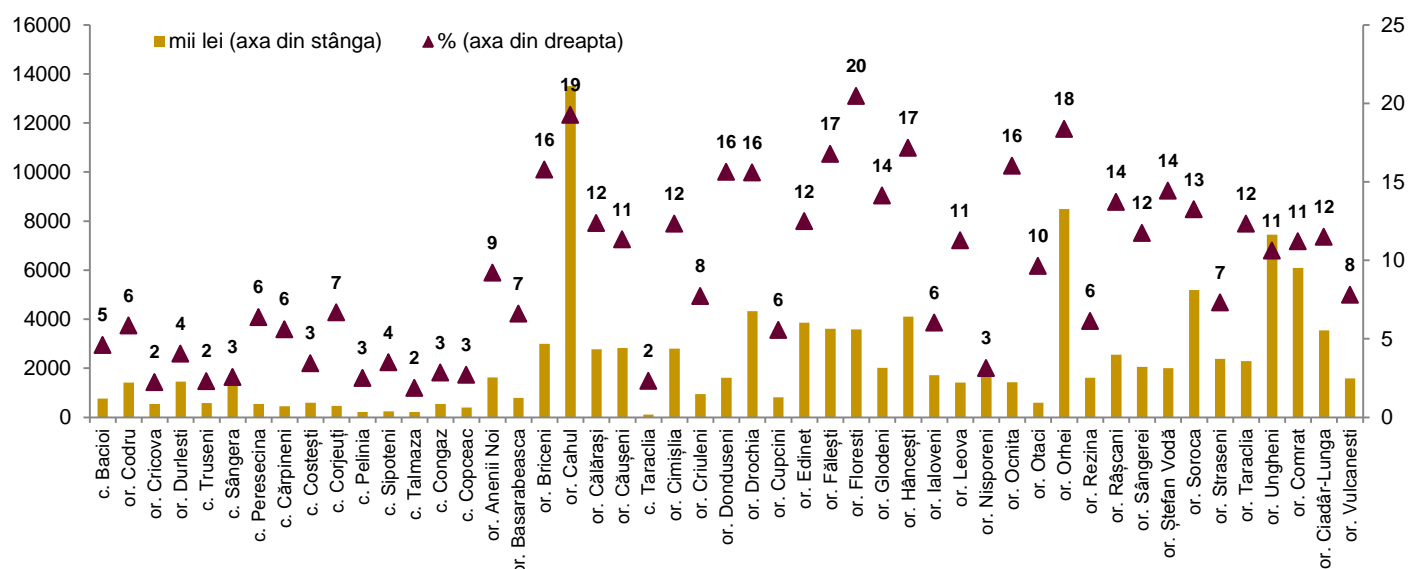

Figura 7. Încasările din impozitul pe bunurile imobiliare, 2016, mii lei și % din totalul veniturilor bugetare.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Fig. 7 prezintă situația referitoare la importanța încasărilor din impozitul pe bunurile imobiliare pentru bugetele locale analizate. Astfel, cele mai mari venituri din acest impozit au fost înregistrate în bugetele or. Cahul și Codru (câte 3,4 mil. lei), or. Comrat și c. Truseni (câte 2,2 mil. lei) și or. Durlești (2,1 mil. lei). Cele mai neînsemnate – c. Sipoteni (0,3 mil. lei), or. Otaci și Dondușeni (câte 0,4 mil. lei). În mărime relativă, acest impozit a fost important în structura veniturilor bugetare în proporție de 14% pentru or. Codru, 12% - pentru c. Corjeuți, 11% - pentru c. Cărpineni.

Taxele locale reprezintă următoarea sursă care alimentează partea veniturilor proprii ale bugetelor locale. După cum urmează din fig. 8, dintre localitățile analizate, cele mai mari contribuții (în expresie absolută) taxele locale le-au avut în cazul bugetelor or. Cahul (13,5 mil. lei), or. Orhei (8,5 mil. lei), or. Ungheni (7,5 mil. lei), or. Comrat (6,1 mil. lei), or. Soroca (5,2 mil. lei). Contribuția relativă a taxelor locale (în % din totalul veniturilor bugetare) a fost mai evidentă pentru bugetele or. Florești (20%), Cahul (19%), Orhei (18%), Fălești și Hâncești (câte 17%).

Figura 8. Încasările din taxele locale, 2016, mii lei și % din totalul veniturilor bugetare.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Din tabelul A1.1 din anexe urmează că cele mai mari încasări din arendă au fost înregistrate în 2016 în cazul bugetelor or. Cupcini (1,6 mil. lei), or. Orhei și Comrat (câte 1,0 mil. lei). În expresie relativă (% din veniturile totale), încasările din arendă au fost importante pentru bugetul or. Cupcini (11%), c. Copceac (3,6%) și or. Cimișlia (3,5%).

Donațiile au fost importante pentru bugetele or. Nisporeni (2 mil. lei), or. Cricova (1,7 mil. lei), Râșcani (1,3 mil. lei) și Ungheni (0,8 mil. lei). Contribuția donațiilor în expresie relativă (% din veniturile bugetare totale) a fost mai pronunțată pentru bugetele or. Râșcani (7%), Talmază (6,3%) și Cricova (3,8%). Menționăm că în structura bugetelor locale agregate la nivel național, ponderea donațiilor în totalul veniturilor bugetare a constituit 0,8%.

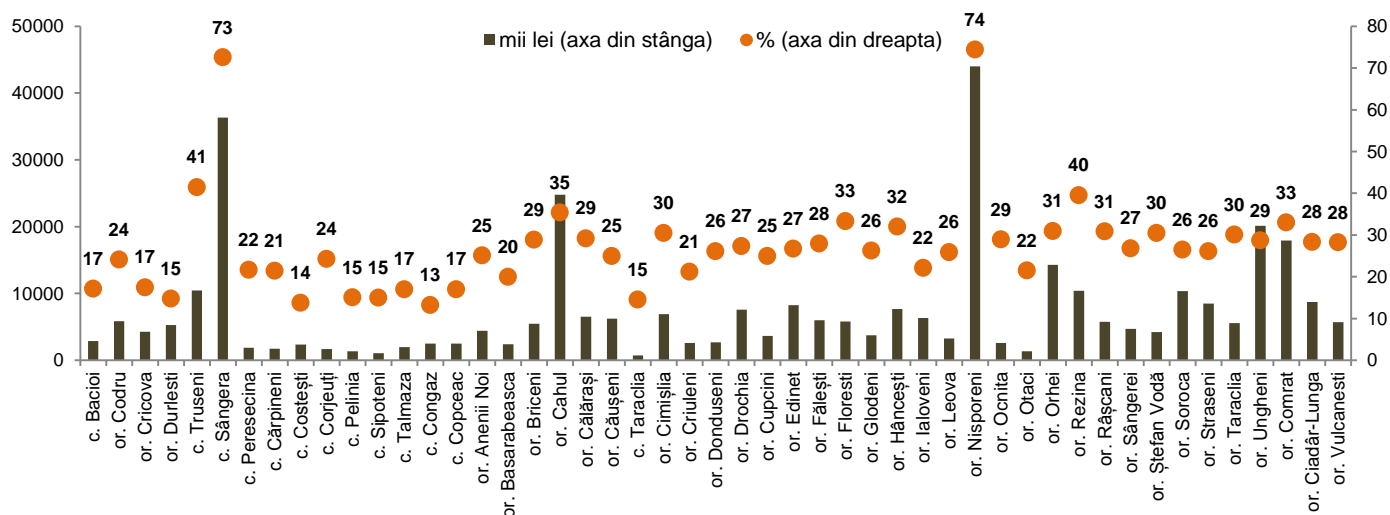
Granturile capitale primite de la guvernele altor state pentru proiecte finanțate din surse externe sunt prezente în structura veniturilor a 9 bugete dintre cele analizate. Dintre acestea, cele mai mari încasări din granturile capitale au fost înregistrate în cazul c. Sângera (32,9 mil. lei; 66%) și or. Nisporeni (37 mil. lei; 63%). Menționăm, că la nivel național ponderea granturilor capitale în totalul veniturilor bugetelor locale a fost de 0,8%.

În consecința acestor evoluții, fig. 9 prezintă încasările din sursele de venituri proprii (venituri totale minus încasările din transferurile de la BS și minus încasările din defalcările de la impozitele de stat) în bugetele locale ale APL incluse în analiză.

Situația cu veniturile proprii indică la efortul depus de APL în consolidarea premiselor pentru dezvoltarea economică locală.

Metodologia actuală de calcul a transferurilor (în baza capacității fiscale) nu pune în dependență mărimea transferurilor pentru anul următor de efortul APL de a identifica și exploata surse de venituri proprii în scopul creșterii potențialului financiar al bugetului local (prevedere aplicată până în 2014/2015). Anularea acestei dependențe (existentă în metodologia veche) creează stimulente pentru APL să crească contribuția surselor de venituri proprii la formarea părții de venituri a bugetelor locale.

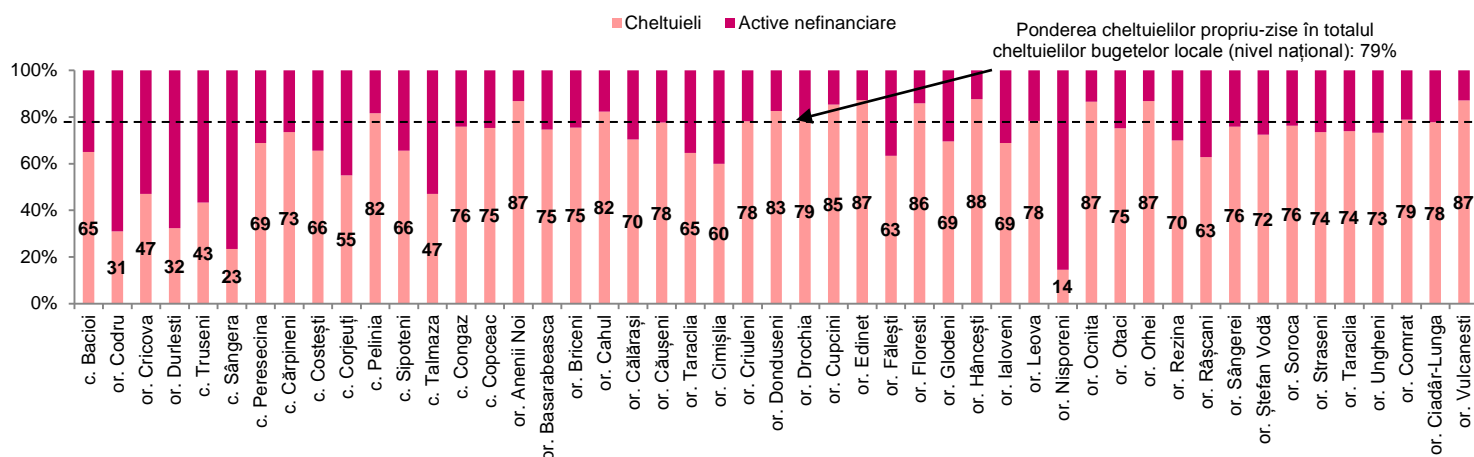
În acest sens, dintre localitățile cuprinse în studiu se remarcă după dimensiunea veniturilor proprii (în expresie monetară) or. Nisporeni (44 mil. lei), c. Sângera (36 mil. lei), or. Cahul (25 mil. lei), or. Ungheni (20 mil. lei), or. Comrat (18 mil. lei). Importanța relativă (în % din veniturile bugetare totale) a veniturilor proprii pentru bugetele locale a fost mai pronunțată în cazul or. Nisporeni (74%), c. Sângera (73%), Trușeni (41%), or. Rezina (40%).

Figura 9. Veniturile proprii ale BUAT, 2016, mii lei și % din totalul veniturilor bugetare.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

O caracteristică importantă a bugetelor locale este stabilitatea și sustenabilitatea finanțării. Dintre sursele de finanțare, cele mai instabile sunt donațiile și granturile. În cazul în care, acestea dețin ponderi însemnate în totalul veniturilor bugetului local, un asemenea buget comportă riscuri ridicate legate de sustenabilitatea financiară. În acest sens, fig. 3A prezintă evaluarea gradului de stabilitate a veniturilor bugetelor cuprinse în analiză. Din reprezentarea grafică reiese că cele mai instabile sunt bugetele c. Sângere și or. Nisporeni.

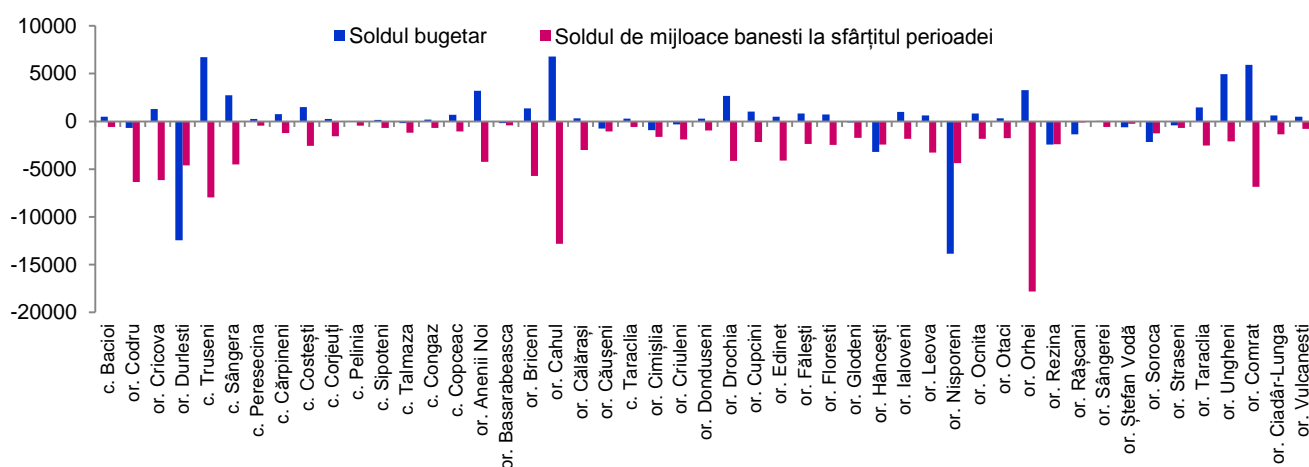
Figura 10. Structura cheltuielilor totale ale bugetelor locale: cheltuielile propriu zise și activele nefinanciare, 2016, %.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

A doua categorie economico-financiară din structura bugetului local o reprezintă cheltuielile totale formate din cheltuielile propriu-zise și activele nefinanciare.

La nivel național (agregarea bugetelor locale), cheltuielile totale ale bugetelor locale sunt formate în proporție de 78,54% din cheltuielile propriu-zise și 21,46% - din activele nefinanciare.

Dintre bugetele analizate, s-au deosebit prin inversarea acestei proporții bugetele or. Codru, Cricova, Durllești, c. Trușeni, Sângera, or. Nisporeni. În cazul acestor localități, activele nefinanciare depășesc considerabil cheltuielile-propru zise (fig. 10). În mare parte, activele nefinanciare sunt determinate de articolele legate de reparațiile capitale; instalațiile, construcțiile și alte investiții în curs de execuție. În structura cheltuielilor propriu zise, domină articolele legate de remunerarea muncii angajaților, serviciile de reparații curente, etc.

Figura 11. Soldul bugetelor locale și soldul de mijloace bănești la sfârșitul perioadei, 2016, mii lei.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Tabelul 2A din anexe conține informația referitoare la mărimea soldului bugetar și sursele de finanțare a acestuia.

După cum urmează din acest tabel, 15 dintre APL cuprinse în analiză și-au încheiat bugetele cu deficit bugetar, celelalte 34 - cu excedent.

Soldul de mijloace bănești la începutul perioadei reprezintă cea mai importantă sursă de finanțare a soldului bugetar negativ.

În cazul a 24 APL, deficitul bugetar a fost parțial și modest acoperit și din surse oferite de categoria "Active financiare". În special s-a recurs la vânzarea apartamentelor către cetățeni. În unele cazuri, au fost obținute avantaje financiare de la diferența pozitivă de curs valutar.

Or. Hâncești și or. Taraclia au recurs în scopul finanțării deficitului bugetar la contractarea împrumuturilor de la instituțiile financiare.

2 APL care și-au încheiat în 2016 bugetele cu excedent bugetar (or. Orhei și or. Ungheni), au folosit acest surplus pentru a-și onora obligațiunile legate de existența datoriiilor.

APL cuprinse în analiză, fiind la încheierea anului 2016 excedentare, și-au transferat surplusurile bugetare în contul soldului de mijloace bănești la sfârșitul perioadei.

PROBLEME IDENTIFICATE ȘI RECOMANDĂRI

Probleme:

- Bugetele UAT analizate dispun de un potențial financiar insuficient (*indicatorul venituri bugetare raportate la numărul populației din UAT*), economiile locale confruntându-se cu incapacitatea de a genera venituri în cantitatea necesară. Acestea sunt limitate și nu permit responsabilizarea autorităților APL în fața colectivității locale de contribuitori.
- *Ponderea veniturilor proprii în total venituri bugetare* este relativ modestă pentru majoritatea UAT analizate: APL nu dispune de surse proprii de venit importante, și ca urmare nu poate decide și rezolva în mod independent multe dintre problemele apărute. Impozitele și taxe locale generează sume mici, care reprezintă un *procent redus din veniturile bugetelor locale* (randamentul fiscal redus al impozitelor și taxelor locale).
- Autoritățile APL au o capacitate limitată de a: (i) modifica nivelurile impozitului pe bunurile imobiliare sau baza taxelor și impozitelor locale prevăzute în Codul fiscal; (ii) reevalua periodic proprietatea imobiliară; (iii) stabili facilități fiscale proprii pentru taxele și impozitele locale.
- Baza fiscală se erodează continuu prin acordarea legislativă a numeroaselor facilități și înlesniri (în special, în cazul impozitului pe bunurile imobiliare). Acestea conduc la restrângerea bazei fiscale, la micșorarea veniturilor locale proprii și la reducerea echității fiscale prin favorizarea unor agenți economici sau categorii sociale.
- Autoritățile locale nu dispun de drepturi și pârghii reale pentru a influența contribuabilii în vederea asigurării oportunității și plenitudinii achitării impozitelor și taxelor locale.
- Bugetele locale ale UAT analizate se caracterizează printr-o volatilitate pronunțată a întregului sistem de finanțe locale (venituri, cheltuieli, proceduri bugetare) de la un an la altul. Aceasta nu înseamnă doar că el s-a modificat de multe ori în perioada analizată, dar și că aceste modificări au fost destul de imprevizibile, ceea ce a afectat capacitatea și așa scăzută a autorităților locale de a-și planifica resursele. În general, parametrii politicilor financiare de nivel local (surse de venit, cheltuieli, proceduri), deși prevăzuți în lege, se pot modifica prea ușor în fiecare an prin Legea bugetului de stat. Aceasta face dificilă planificarea bugetară multianuală și întregul management financiar la nivelul APL.
- În cazul UAT analizate, planificarea financiară / bugetară este nesatisfăcătoare: frecvent valorile pozițiilor bugetare depășesc sau sunt considerabil sub nivelul prognozat cu impact negativ pronunțat asupra dezvoltării economice locale. În consecință, procesul bugetar în Republica Moldova, și nu doar la nivelul UAT analizate, nu produce bugete credibile. La elaborarea bugetului local se aplică tehnici simpliste de prognozarea veniturilor și cheltuielilor. Subestimarea și supraestimarea veniturilor indică neajunsuri atât în prognozarea acestora, cât și în mobilizarea și colectarea lor.
- Bugetele locale ale UAT cuprinse în analiză, în mare parte, au încheiat anul 2016 cu importante solduri de mijloace bănești la sfârșitul perioadei. Aceste evoluții pun insistent pe ordinea de zi atât a APL, cât și a autorității publice supreme de supraveghere – Ministerului finanțelor, problema instruirii APL în domeniul managementului finanțelor publice locale, în special al gestiunii lichidităților.
- Aspectele legate de favorizarea financiară a APL după criteriul politic sunt puternic pronunțate.

- Lipsa indicatorilor statistici de măsurare a diferitelor aspecte ale economiei locale creează dificultăți în evaluarea impactului bugetelor locale asupra acesteia.

Recomandări:

- Dotarea cu computere și acces la internet și informatizarea procedurilor și operațiunilor contabile și financiare a tuturor APL.

- Creșterea randamentului fiscal al impozitelor și taxelor locale, inclusiv prin creșterea eficienței administrării acestora.

- Reconsiderarea sistemului de facilități fiscale, proiectarea și punerea la punct a unor mecanisme concrete de stimulare a agenților economici în achitarea la timp a impozitelor și taxelor locale.

- Acordarea APL1 și APL2 a libertății de a introduce taxe și impozite locale noi sau cote suplimentare la cele existente.

- Transparentizarea alocării tuturor categoriilor de transferuri.

- Implementarea instrumentelor și tehnicilor de management financiar la nivelul APL din Republica Moldova (gestiunea veniturilor și cheltuielilor publice locale, gestiunea lichidităților, etc.).

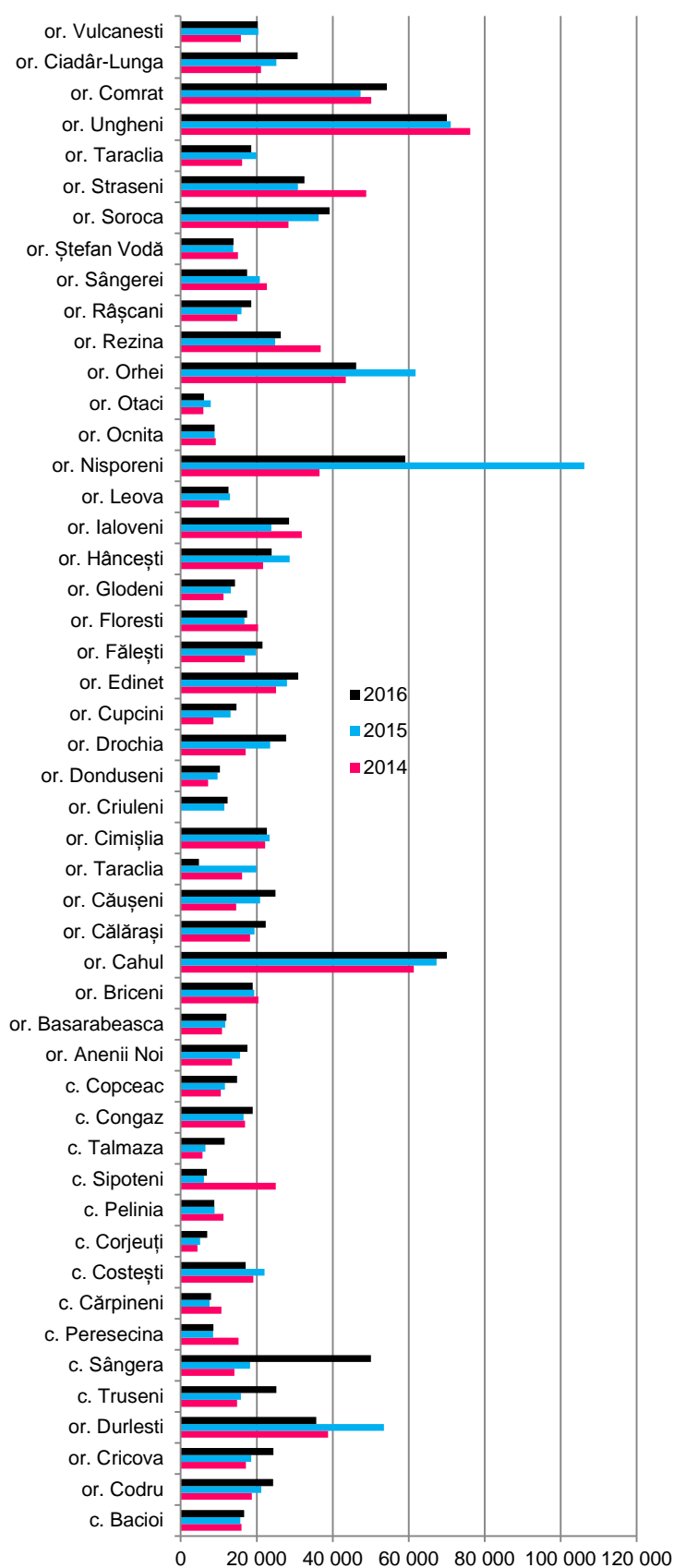
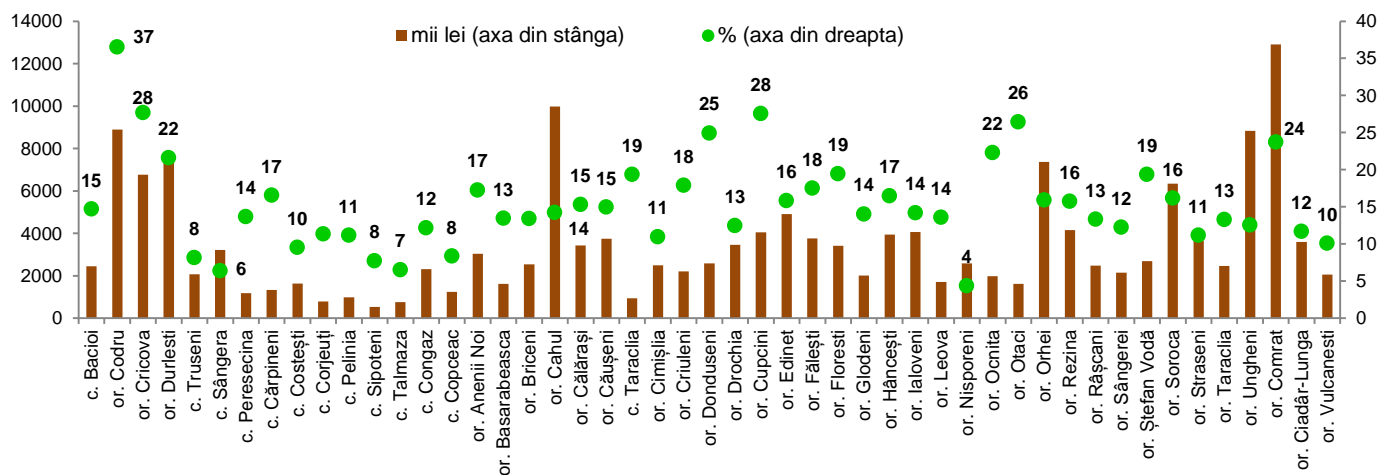

Figura 1A. Dinamica veniturilor bugetelor UAT în perioada 2014-2016, mii lei.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

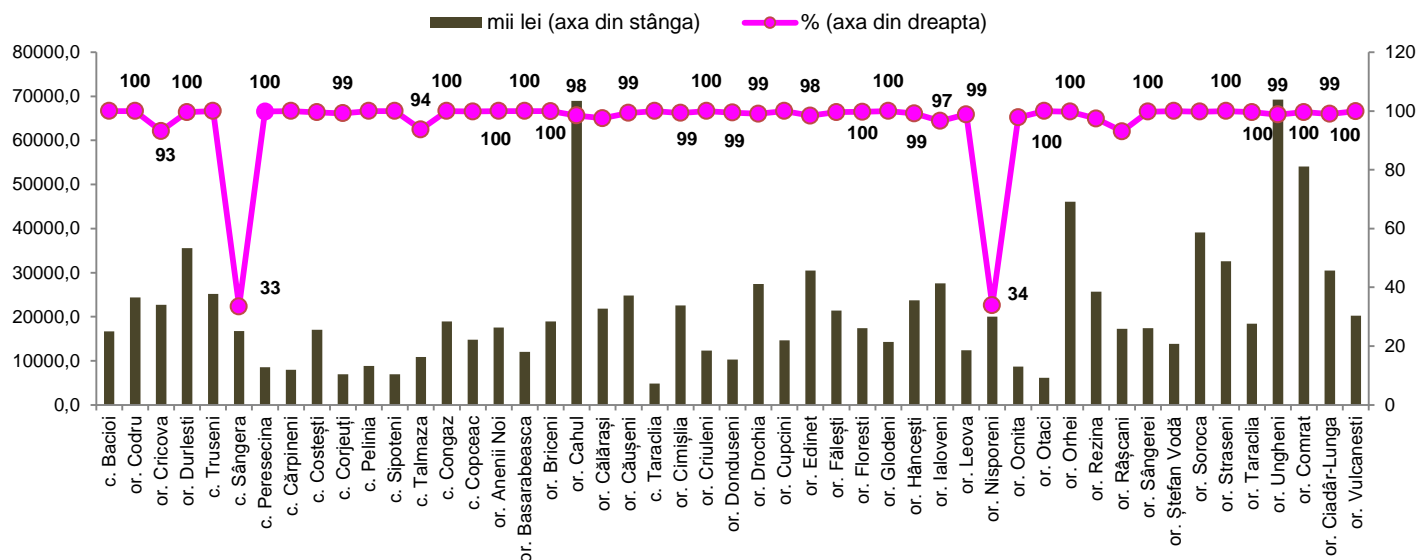
Figura 2A. Defalcările de la impozitele de stat, 2016, mii lei și % din totalul veniturilor bugetare.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Tabelul 1A. Încasările din arendă și donațiile în structura veniturilor BUAT, 2016

Primăria	Încasări din arendă		Donații		Granturi pentru investiții capitale	
	mii lei	% din veniturile bugetului local	mii lei	% din veniturile bugetului local	mii lei	% din veniturile bugetului local
c. Bacioi	25,2	0,15				
or. Codru	249,2	1,02				
or. Cricova	249,9	1,02	1669,9	6,84		
or. Durlesti	71,1	0,20			143,5	0,4
c. Truseni						
c. Sângera	182,4	0,36	414,6	0,83	32887,2	65,7
c. Peresecina	70,0	0,82			15,5	0,2
c. Cărpineni	96,0	1,20				
c. Costești	48,4	0,28			76,5	0,4
c. Corjeuți	24,5	0,35	52,9	0,76		
c. Pelinia	140,8	1,59				
c. Sipoteni	47,6	0,69				
c. Talmază	86,3	0,75	727,3	6,29		
c. Congaz	233,3	1,23				
c. Copceac	530,0	3,58	29,0	0,20		
or. Anenii Noi	88,0	0,50				
or. Basarabeasca	172,6	1,43				
or. Briceni	239,7	1,26	8,2	0,04		
or. Cahul	456,9	0,65	18,0	0,03	1059,7	1,5
or. Călărași	164,8	0,74	549,8	2,46		
or. Căușeni	27,5	0,11	162,7	0,65		
c. Taraclia	50,1	1,04				
or. Cimișlia	792,7	3,49	154,2	0,68		
or. Criuleni	46,2	0,38	2,0	0,02		
or. Donduseni	45,7	0,44	56,0	0,54		
or. Drochia	542,7	1,96	263,6	0,95		
or. Cupcini	1607,4	10,95				
or. Edinet	469,0	1,52			490,0	1,6
or. Fălești	154,3	0,72	85,3	0,40		
or. Floresti	122,4	0,70	51,1	0,29		
or. Glodeni	190,1	1,33	4,0	0,03		
or. Hâncești	15,5	0,06	200,0	0,84		
or. Ialoveni	66,6	0,23	471,6	1,65	498,7	1,7
or. Leova	343,6	2,73	145,3	1,16		
or. Nisporeni	45,1	0,08	1991,3	3,37	37110,3	62,8
or. Ocnita	77,1	0,87	15,3	0,17	182,3	2,0
or. Otaci	155,0	2,52				
or. Orhei	1041,8	2,26	112,8	0,24		
or. Rezina	227,1	0,86	677,3	2,57		
or. Râșcani	207,1	1,11	1291,0	6,95		
or. Sângerei	229,1	1,31	42,2	0,24		
or. Ștefan Vodă	177,1	1,28				
or. Soroca	163,3	0,42	93,8	0,24		
or. Straseni	228,2	0,70				
or. Taraclia	435,2	2,35	78,1	0,42		
or. Ungheni	436,7	0,62	836,2	1,19		
or. Comrat	1049,7	1,93	213,1	0,39		
or. Ciadâr-Lunga	295,3	0,96	303,6	0,99		
or. Vulcanesti	289,0	1,43	10,0	0,05		

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Figura 3A. Veniturile bugetelor locale fără granturi și donații, 2016, mii lei și % din totalul veniturilor bugetare.

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.

Tabelul 2A. Soldul bugetar și sursele de finanțare, 2016, mii lei

Primăria	Soldul bugetar	Sursa de finanțare				Soldul de mijloace bănești la sfârșitul perioadei
		Total	Active financiare	Datorii	Soldul de mijloace bănești la începutul perioadei	
c. Băcioi	482,4	-482,4			108,1	-590,5
or. Codru	-673,7	673,7			7008,1	-6334,4
or. Cricova	1285,2	-1285,2			4853	-6138,2
or. Dulești	-12439,6	12439,6	298		16733,7	-4592,1
c. Trușeni	6714,5	-6714,5			1246,6	-7961,1
c. Sângera	2743,9	-2743,9	53,3		1693,4	-4490,6
c. Peresecina	266,3	-266,3			184,3	-450,6
c. Cărpineni	749,7	-749,7			478,6	-1228,3
c. Costești	1506,8	-1506,8			1044,3	-2551,1
c. Corjeuți	249,4	-249,4			1309,3	-1558,7
c. Pelinia	12,7	-12,7			439,3	-452,0
c. Sipoteni	164,9	-164,9	1		522,7	-688,6
c. Talmaza	-185,8	185,8			1359,5	-1173,7
c. Congaz	185,6	-185,6	0,9		482,7	-669,2
c. Copceac	690,6	-690,6	1,4		345,9	-1037,9
or. Anenii Noi	3195,4	-3195,4			1053,7	-4249,1
or. Basarabeasca	-172,0	172,0	344,7		248,9	-421,6
or. Briceni	1370,9	-1370,9	108,2		4226,4	-5705,5
or. Cahul	6786,9	-6786,9	-26,7		6064	-12824,2
or. Călărași	308,1	-308,1	52,7		2642,3	-3003,1
or. Căușeni	-748,8	748,8	4,1		1808,6	-1063,9
or. Taraclia	284,7	-284,7			299,2	-583,9
or. Cimișlia	-927,6	927,6			2553,5	-1625,9
or. Criuleni	-308,5	308,5			2189,1	-1880,6
or. Dondușeni	292,5	-292,5	5,5		638	-936,0
or. Drochia	2672,2	-2672,2	166,4		1286,7	-4125,3
or. Cupcini	1031,0	-1031,0			1140,2	-2171,2
or. Edineț	497,5	-497,5	183,3		3404,7	-4085,5
or. Fălești	816,1	-816,1			1530,7	-2346,8
or. Florești	739,5	-739,5	638,9		1089,2	-2467,6
or. Glodeni	-103,4	103,4			1817,2	-1713,9
or. Hâncești	-3183,5	3183,5		2680	2924	-2420,5
or. Ialoveni	984,1	-984,1	25,2		804	-1813,3
or. Leova	613,5	-613,5	1144,2		1501,5	-3259,2
or. Nisporeni	-13867,6	13867,6	-257,3		18483,2	-4358,3
or. Ocnița	841,4	-841,4	19		969,2	-1829,6
or. Otaci	320,1	-320,1	2		1438,8	-1760,9
or. Orhei	3261,8	-3261,8	0,9	-3514,6	18048,4	-17796,5
or. Rezina	-2433,7	2433,7	28,2		4812,4	-2406,9
or. Râșcani	-1364,5	1364,5			1483,8	-119,3
or. Sângerei	38,8	-38,8			548,7	-587,5
or. Ștefan Vodă	-601,2	601,2	43,7		813,7	-256,2
or. Soroca	-2148,9	2148,9			3407,6	-1258,7
or. Strășeni	-421,2	421,2			1095,4	-674,2
or. Taraclia	1449,3	-1449,3	47,7	840	198,8	-2535,8
or. Ungheni	4943,4	-4943,4	271,6	-3133,3	6,1	-2087,8
or. Comrat	5917,9	-5917,9			932,7	-6850,6
or. Ceadâr-Lunga	623,6	-623,6	240,8		481,9	-1346,3
or. Vulcănești	488,2	-488,2	38,2		267,7	-794,1

Sursa: elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor.